

Boksamlingen i Guttorm Guttormsgaards arkiv dokumente

Leker med bo

Bokproduksjonen til kunstneren Asger Jorn får nytt liv på Blaker gamle meieri. Utstillingen «Gutenberg-galaksen ligger på Blaker» legger bokkulturens historie under lupen.

KUNST

Av Dag Eivind Undheim Larsen (tekst) og Fredrik Bjerknes (foto)

Blaker i Sørum er kanskje ikke et sted som får det til å krible i magen på hovedstadens kunstkjennere. Likevel er det her det mangfoldige arkivet til kunstneren Guttorm Guttormsgaard holder hus.

Arkivet inneholder tituseener av gjenstander og rommer alt fra kjøkkenredskaper i ståltråd til håndskrevne kopistiske bibler. Men også en stor boksamling.

– Guttorm Guttormsgaards arkiv inneholder en eksepsjonelt rik boksamling som dokumenterer en global bokkultur, sier Ellef Prestsæter.

Han er kurator for utstillingen «Gutenberg-galaksen på Blaker», som vises for siste gang i helga.

Utstillingen har som mål å vise fram bokkulturens historie, og Klassekampen har tatt turen ut til Blaker for å ta en titt på de sjeldne og rare bøkene som nå blir gjort tilgjengelige for publikum.

Ikke bare bilder

Spesielt har deler av bokproduksjonen til den danske kunstneren Asger Jorn (1914–1973) fått en sentral plass. Mange tenker nok på Jorn som bildekunstner, men han produserte også en stor mengde bøker.

– Jorns bok om labyrinter er den mest betydningsfulle

jeg har møtt, sier Guttorm Guttormsgaard, som forteller at han kom over boka på et antikvariat i Oslo på begynnelsen av 1960-tallet.

– Hvorfor var bøkene til Jorn så inspirerende?

– Fordi han hadde et helt annet syn på kunsthistorien enn det jeg var vant med, sier Guttormsgaard og trekker fram Jorns bokprosjektet «10.000 års nordisk folkekunst», som aldri ble fullført.

– Jorn mente at den nordiske kunsten hadde et helt annet utspring enn arven fra Europa. Rennessansen og antikken hadde liksom overdøvet det nordiske. Den vinkelen synes jeg var ganske fantastisk, sier Guttormsgaard.

Jorns bokproduksjon har havnet i skyggen av maleriene hans, mener kurator Ellef Prestsæter:

– Maleriene blir mye mer interessante om vi også tar inn den hele den større intellektuelle, politiske og kulturelle verdenen han etablerte gjennom bøkene sine.

Selv om Jorn aldri fikk fullført sitt prosjekt om nordisk folkekunst, finnes det likevel et arkiv med 25.000 bilder. En del av disse vises i utstillingen.

– Vi forsøker rett og slett å leke litt med dette materialet, for i dag har vi jo helt andre muligheter til å sortere, organisere og ikke minst skrive ved hjelp av bilder, sier Prestsæter.

Dermed tenker han over på et av utstillingens grunnleggende temaer, nemlig hva

FAKTA

Guttormsgaards arkiv:

■ Guttorm Guttormsgaard er en norsk bildekunstner, født 1938.

■ Han står bak store utsmykningsoppdrag, blant annet på Universitetet i Tromsø og Oslo Spektrum.

■ Har også et arkiv bestående av titusener av gjenstander.

■ Han er aktuell i forbindelse med utstillingen «Gutenberg-galaksen ligger på Blaker».

■ Utstillingen står til og med søndag 26. april på Blaker gamle meieri.

som skjer med bokkulturen når den blir konfrontert med nye digitale medier.

– Asger Jorn laget bøker gjennom hele livet, men han var spesielt virksom på 1950- og 60-tallet. Dette var en tid da mange trodde boka som medium var på vei ut fordi tv-apparatene var blitt allemannseie, sier Prestsæter og viser til medieteoritikerens Marshall McLuhan som skrev mye om denne utviklingen.

Det er neppe tilfeldig at deler av navnet på utstillingen er identisk med en av McLuhans bøker, «The Gutenberg Galaxy».

Bildenes egne fortellinger

Mens tv-apparatene invaderer de nordiske stuene, forsøkte Jorn å bruke den tradisjonelle bokformen til å sortere og organisere store mengder bildemateriale. Han brukte også store summer på å ta bilder av norske stavkirker og samiske bruksgjenstander.

– **Jorn ville fortelle kunsthistorien i bilder, og han mente han som kunstner kunne fortelle kunsthistorien på en måte som ville vise noe annet enn det akademikerne som skriver kunsthistorie formulerer. Jorn mente at akademikernes kronologiske framstilling av kunsthistorien gikk på bekostning av bildenes egne fortellinger, sier Prestsæter.**

Han ser også likheter mellom Jorns storstilte innsamling av bildemateriale, og det som i våre dager omtales som «stordata», det vil si lagring og bearbeiding av store informasjonsmengder.

– Jorns prosjekt med 10.000 års nordisk folkekunst og 25.000 bilder kan sees på som en forløper til dette. Derfor er det interessant å plukke det

Guttorm Guttormsgaard

BØKER PÅ BLAKER: Ellef Prestsæter, kurator for utstillingen «Gutenberg-

opp nå og se hva vi kan gjøre med dette i dag, sier Prestsæter.

Knuser hierarkier?

Prosjektet hadde også en politisk dimensjon, for Jorn var en resolutt motstander av forløperen til EU som så dagens lys på 1950-tallet.

– Han ville vise at Danmark og Norden hadde sin egen kulturhistorie som var verdt å ta vare på. Jorn var svært kritisk til at den nordiske kulturen skulle legges inn under et sentraleuropeisk hegemoni. På mange måter er det et Nei til EU-prosjekt, sier Prestsæter.

Asger Jorn plukket opp

mange ideer fra den danske kunsthistorikeren og forfatteren Rudolf Broby-Johansen, som også får en bred presentasjon på utstillingen. Han har også vært en avgjørende premissleverandør og inspirator for Guttormsgaard.

– Rudolf Broby-Johansen har vært et direkte forbilde, ikke minst hans berømte bok «Hverdagskunst – verdenskunst». Det er jo det som har vært greia mi også, kunst som springer ut fra det alminnelige folkets hverdag, sier Guttormsgaard.

Prestsæter mener Guttormsgaard viderefører det venstreradikale prosjektet til

UTSTILLING: Asger Jorns bøker har et originalt blikk på kunsthistorien.

rer den globale bokkulturen, forteller kurator:

Bokhistorien

I HØRING: Fredrik Skavlan, her med kringkastingssjef Thor Gjermund Eriksen.

Forsvarte intervju

TV

Programleder Fredrik Skavlan møtte i går til møte i Kringkastingrådet der hans intervju med SD-leder Jimmie Åkesson skulle diskuteres. Etter at intervjuet ble sendt i mars har rådet fått inn 3600 klager.

– Det er et enormt antall. De aller fleste klagen er klager fra folk som liker Skavlans programmer og som nå reagerer på formen, sa leder i Kringkastingrådet Per Edgar Kokkvold.

Blant kommentarene som har kommet inn mot Skavlan er at han opptrådte «uforskammet», «hatefull» og «ubehøvlet» overfor Jimmie Åkesson.

– Jeg ville diskutere kulturen og ordbruket som har vært en del av partiets historie. Det som var viktig for meg, som alltid, er å forsøke å gi et bilde som også Norge forstår. Det var mye av grunnen til at vi ville inn i denne problematikken – hva som gjør partiet så kontroversielt, sa Skavlan på møtet.

Mange av klagerne er negative til måten han intervjuet SD-lederen på mens Åkesson fremdeles var sykemeldt, som følge av utbrenthet.

– Han selv opplyste på telefon at han hadde snakket med sin psykolog, som mente han var klar. Å betvile dette, ville for meg vært en umyndiggjøring av en av Sveriges mest erfarne partiledere, sa Skavlan. **ONTB**

galaksen ligger på Blaker», mener bokproduksjonen til den danske kunstneren Asger Jorn har betydd mye for arkivet til Guttorm Guttormsgaard.

Jorn og Broby-Johansen.

– Den typiske impulsen i Guttormsgaards arkiv er å stille ut noe alle er enige om at har kunstneriske verdi, for eksempel et maleri av Edvard Munch, for så å sette det ved siden av et kjøkkenredskap laget av en tater.

Majestetisk glans

Slik hevder han implisitt at begge er like verdifulle, påpeker Prestsæter.

– Det handler ikke om å trykke ned Munch, men å løfte opp verdien av taterarbeidet. Den samme impulsen finner du hos Jorn og Broby-Johansen.

På utstillingen kan man også se det monumentale eksemplaret av den dansk-norske Kongeloven fra 1709. Selv om den er laget etter at trykkkunsten ble oppfunnet, er hele boka produsert ved hjelp av kobberstikk. Det var et forsøk på å unngå en uheldig konsekvens av Gutenbergs store oppfinnelse, forteller Prestsæter.

– De ville lage boka på en så påkostet måte at ingen andre enn kongen ville ha råd til å produsere den. De var nemlig redde for piratkopiering. Det er en fantastisk bok og et av de få eksemplene på barokk bokkunst i Europa.

Salgsutstilling

“Ingenting varer evig”

FOTOKUNST

Edmond Yang

Katalog på: www.galleripingvin.no

Møllergata 13, Oslo   facebook.com/galleripingvin

Åpent tirs, ons, tors, fre, lør, søn

GALLERI PINGVIN